

Komunismus a totalita se vylučují

Petr Sak

Kde byl komunismus ?

Ve veřejném a mediálním prostoru se běžně setkáváme v nejrůznějších souvislostech s tvrzením, že před listopadem v Československu existoval komunismus. V České televizi jsou běžné používány obraty: „když tu byl komunismus“, „když u nás skončil komunismus“. Pokud by šířiteli tohoto názoru byli pouze novináři, tak by mne to při jejich vzdělanostní úrovni nepřekvapovalo. Ovšem toto tvrdí i bývalí a současní ústavní činitelé, u kterých lze předpokládat určitou míru vzdělanosti, již také občas proklamují.

Šokující pro mne však bylo slyšet o komunismu v Československu před listopadem 1989 od předního filozofa prof. PhDr. Václava Bělohradského při jeho přednášce na Novotného lávce. Poté, co jedna z účastnic v diskusi zklamaně prohlásila, že od filozofa čekala používání přesného pojmosloví a komunismus v Československu nebyl, filozof reagoval tvrzením, že se stalo všeobecným zvykem období před listopadem 1989 tak nazývat. Toto vysvětlení pro mne bylo stejně šokující jako označení předlistopadového období. Ovšem co je komunismus nechápe ani přední teoretik KSČM a dlouholetý poslanec a místopředseda KSČM Miloslav Dolejš, jak dokládá následující citát: „ ... protože se distancujeme od nehumánního komunismu a od bestiálních projevů stalinismu.“ (Dolejš, 2020)

Co je filozofie? Zdálo by se, že vzhledem k tomu, že tento pojem je používán pro stejnou oblast lidského uvažování od starověku, tak bude osvojen celou společností a většinou populace správně chápán. Podle způsobu, jakým je tento pojem používán, mám pochybnosti o jeho všeobecném pochopení. Od trenérů kopané můžeme slyšet o filozofii jejich hry a ve stejném smyslu se vyjadřují lidé i v jiných oblastech lidského konání. To svědčí o naprostém nepochopení, co je filozofie a svévolné používání pojmu filozofie o nevzdělanosti a nízké kulturní úrovni. Ve slovnících můžeme najít, že filozofie je nejobecnější věda zabývající se jsoucnem. Také můžeme sledovat dělení filozofie na ontologii, gnozeologii, etiku a logiku.

Pochopení filosofie můžeme rovněž hledat v překladu řeckého slova filosofie, které bývá překládáno jako láska k moudrosti. Tradice evropské filozofie začíná ve starém Řecku a zde lze také hledat naplnění významu láska k moudrosti. Naplnění pojmu láska k moudrosti znamená kvalitativní posun v evoluci člověka, který v historii lidstva a v evoluci člověka bývá vyjadřován různou terminologií v odlišných systémech (Sokrates, Ježíš, Teilhard de Chardin, Král, Popper, ...). Znamená to posun lidského bytí od materiální každodennosti k trvalým hodnotám jsoucna, posun od ega a tělesné existence k oživení účasti na duchovní podstatě

jsoucná. Příkladem této „transformace“ je Sokrates, který učil této cestě láskou k moudrosti a za kažení mládeže byl odsouzen k smrti vypitím bolehlavu.

Filozof není absolvent filozofické fakulty či člověk, který umí citovat jiné, za filozofy nějakou komisí či úřadem, považované autory. Filozof se konjunkturálně nevztahuje k pohybu většiny a moci, ale v „lásce k moudrosti“ se vztahuje k hledání podstaty skutečnosti a účasti na ní.

Přiklonění se k mýtu, k mystifikaci, souznění s většinou a odklonění se od poznávání pravdy, hledáním přesného pojmenování skutečnosti, popírá filozofa. Ostatně Václav Bělohradský v posledních třiceti letech ukazuje značnou flexibilitu neustále. Nejdříve byl výrazným příznivcem neoliberalizmu a Václava Klause a Silvia Berlusconiho, aby se následně od nich odklonil a kandidoval za sociální demokracii do Senátu. Po dalším pohybu na politické scéně se objevoval na akcích Hnutí Ano a pokud Milion chviliek bude dostatečně perspektivní, můžeme prof. Václava Bělohradského očekávat i na tribuně po boku člověka, který přímo symbolizuje svým zběhnutím z teologie přesun od usilování o pravdu k získání moci.

Moudrost a pravda, poznání jsou kategorie, které z principu ohrožují moc, jakoukoliv moc, a ta vždy usiluje, stejně jako moc ve starém Řecku, o potlačení, ne-li přímo vymýcení těchto kategorií ze společnosti. Úměrně, jak se rozšiřuje ve společnosti moudrost, pravda, poznání a svoboda slova jako nástroj jejich dosažení, klesá moc mocných. Paradoxem je, že ti, kteří moc nemají a sází na tuto moc bezmocných, okamžikem, kdy tuto moc získají, zcela zákonitě začnou zavírat cesty k moudrosti a poznání. I dnešní doba má k zavírání těchto cest své nástroje, instituty a specialisty. Už samotný fakt vyčlenění 150 miliónů Euro Evropskou komisí na boj s tzv. dezinformacemi, což je orwellovský eufemismus pro cenzuru, je zcela dostatečnou a jednoznačnou výpovědí o Evropské unii.

V roce 2008 jsem v revue Prostor publikoval článek, v němž jsem na závěr v souvislosti s internetem identifikoval dva budoucí civilizační trendy. Dva možné směry vývoje digitalizované a medializované lidské civilizace představuje na jedné straně rozměr utváření nového modálního člověka – člověka planetárního, žijícího vědomě v planetární realitě, na druhé straně digitální totalitu světové mocenské a finanční elity. Skutečný vývoj bude probíhat jako svár mezi těmito tendencemi a jako konflikt sil, stojících proti sobě v zájmu světové elity na jedné straně a evolučního posunu planetárního člověka na straně druhé.

V současnosti jsme nejen svědky, ale i účastníky až hysterického úsilí nositelů „nové totality“ získat kontrolu nad informačními toky v kyberprostoru. Tato oblast se stala dokonce až klíčovou pro mocenské ovládnutí civilizace. V jejím rámci se vytváří vlastní ideologie, pojmy (dezinformace, hoax, fake news, ...), vyčleňují se závratné finanční prostředky, buduje institucionální infrastruktura a profiluje pracovník pro boj s nesprávnými informacemi dle manuálu Orwellova Velkého bratra.

Je třeba mít neustále na paměti, že stát je produkt společnosti pro efektivnější zajišťování služeb člověku. Společnost je primární živé sociálně, zatímco stát jako jeho produkt a nástroj je v řádu jsoucna o řád níže a záměna jejich pozic v systému je v rozporu s duchovním řádem jsoucna a evoluce. V žádném případě nesmí být stát nadřazován člověku, nemá mu vládnout, ale sloužit. Ve společnosti opakovaně určité skupiny usilují o ovládnutí státu a jeho prostřednictvím o ovládnutí lidí. Není úkolem státu, tím méně vyšších umělých útvarů (RVHP, Varšavská smlouva, Sovětský svaz, Evropská unie, NATO), říkat lidem, co je pravda. **Hledání pravdy je evoluční smysl každého jednotlivého člověka a degradace tohoto poslání člověka na mechanické přebírání „pravdy“ od byrokracie, sloužící mocensko finanční elitě (plutokracii), je degradací člověka a lidské civilizace a nasměrování na slepou trajektorii vývoje.**

Moudrost stáří, sebevědomí vysokoškoláků

Nositeli moudrosti bývali vždy spíše staří lidé. Evropská komisařka Věra Jourová požaduje, aby při sledování internetu byli staří lidé kontrolováni a poučováni mladými, již správně socializovanými a indoktrinovanými (viz Hřib a další piráti), kteří jim budou vysvětlovat, co čtou. Elfové zase říkají lidem ne co je lež, ale hoax, dezinformace, fake news. O tom, co je pravdivé, (cenzurovaní) má rozhodovat Demagog.cz. V rámci skupiny Demagog.cz cenzuru provozuje 40 „digitalizovaných“ lidí, z toho pouze 9 má ukončené vysokoškolské vzdělání, 31 je studentů. Co je to za osobnosti, které ve vývojové fázi adolescence jsou schopni určovat co je pravda? Jaký rozdíl proti filozofovi, který říká: „Vím, že nic nevím“. Tito jedinci absolutně postrádají pokoru a o to více disponují arogancí a primitivním sebevědomím. Takovým sebevědomím ve vztahu k pravdě mohou disponovat pouze lidé na nízké úrovni poznání. Osobnost jedinců z Demagoga má specifickou konfiguraci vlastností, některé vlastnosti jsou zastoupené silně, jiné slabě a jiné absentují. Tato konfigurace je konfigurací protonacistické osobnosti. Ve své typologii a analýze

generací mládeže¹ upozorňuji, že aktuální generace mládeže obsahuje segment mládeže s charakterem víceméně neonacistickým. Ovšem tito kybernacisté (elfové, členové Demagoga) mohou svá udávání provozovat díky moderním informačním technologiím v anonymitě. Bude psaní a čtení na internetu stejně rizikové, jako byl za protektorátu poslech západního rozhlasu?

Již na konci sedmdesátých let minulého století jsem na konferenci v zahraničí analyzoval specifika mentálního a sociálního pole vysokoškolských studentů. Z této analýzy vyplývá, že tato skupina mládeže je nejsnadněji manipulovatelná. Snadno je osloví propaganda, že oni jsou vzdělanější a progresivnější než starší generace, a proto jsou předurčení změnit společnost k lepšímu. Proto v popředí událostí čínské kulturní revoluce, nacizmu, poválečného budování socialistické společnosti, předjaří Pražského jara (strahovské události, vysokoškolský filmový klub, protestní shromáždění na fakultách na podporu Jiřího Mullera), listopadového převratu, současné hongkongské revolty, událostí na náměstí Nebeského klidu, hnutí Me too, vyzdvihování homosexuality a dalších desítek sexuálních identit na úroveň normality, aktuálního hnutí „black lives matter“ jsou vždy vysokoškolští studenti.

Vyšší znalosti, vyplývající z aktuálního vzdělávání v porovnání se starší generací a z toho vyplývající vysoké sebevědomí, materiální stránka života neodvislá od vlastní aktivity (mama hotel a mamánkové), neodpovědnost za rodinu a někdy ani ne za sebe a minimální životní zkušenosti vytvářejí spolehlivý mix pro propagandistické vábení na základě jejich výlučnosti a mimořádnosti. Jejich myšlenkové kompetence jsou dostatečné na to, aby je oslovovali abstraktní ideje svobody a demokracie (na rozdíl od jiných skupin mládeže), avšak nedostatečné na to, aby chápali, že výsledkem vítězství v boji za svobodu a demokracii může být ztráta svobody a demokracie. Kontexty politických procesů jsou příliš složité k prvoplánovému vysvětlení.

S tím souvisí i narůstající diskrepance mezi faktickou a formální vzdělaností. Ve společnosti narůstá počet lidí s vysokoškolským diplomem a klesá počet lidí vzdělaných, s dostatečnými znalostmi a myšlenkovými kompetencemi k samostatnému tvoření vlastních názorů a postojů. Tyto procesy jsou podporovány oslabováním výuky předmětů rozvíjejících exaktní myšlení jako je logika, filozofie a matematika. Již téměř dvacet let se pod různými záminkami oddaluje matematické statut povinného maturitního předmětu, což vede k její degradaci v systému vzdělávání. Naopak jsou vyzdvihovány předměty, které mají více

¹ *Mládež v konfrontaci generací*

charakter ideologické doktríny než na vědě postavené disciplíně a předmětu, jako je např. multikulturalismus a genderová studia.

Zpotvořené lidství navěky anebo evoluce ?

Mnozí lidé své zpotvořené lidství obhajují absurdní tezí, že člověk je prostě takový, vždycky takový byl a nikdy jiný nebude. K principům vesmíru, jehož součástí je život a člověk, je dynamika, vývoj, změna. Jak vysvětlí tyto konzervativci skok na planetě Zemi od několika buněčného organismů k myslícímu tvorů (*homo sapiens sapiens*), který usiluje o pochopení vesmíru? K dalším principům vesmírného vývoje patří frontální pohyb vpřed v několika liniích. Zatímco jsme se ve škole ještě učili o jediné linii vývoje *homo sapiens*, v současnosti díky novým vědeckým metodám, především v genetice, se na frontové linii vývoje k modernímu člověku objevují neandertálci, jejichž geny nově disponuje i současný člověk, denisované a stále přibývají další hominíné a další verze rodu *homo*.

Oblastí další fáze evoluce je mysl a vědomí. 21. století bude i stoletím boje o lidskou mysl (Sak, 2007). Evoluční pohyb v této oblasti není možný bez svobody. Čím dále a hlouběji tento vývoj pokračuje, tím více svoboda nabývá na významu, který ale sebou nese rizika, včetně rizika sebezničení nebo přechodu na trajektorii slepé uličky vývoje. Tomu nahrává teorie zamrzlé evoluce, která mluví o ukončení evoluce prostřednictvím genetických změn (Flegr, 2016).

Když si představíme, co vše ve vesmíru muselo proběhnout k vytvoření podmínek pro vznik života a člověka (antropický princip); velký třesk, vznik galaxií, hvězd, sluneční soustavy, planety Země a její složitý vývoj k podobě umožňující vznik, vývoj a život člověka (voda, kyslík ...) a položíme si otázku: „Proběhlo to vše skutečně proto, aby cílem člověka bylo hromadění majetku a cílem lidské civilizace shromáždění majetku v rukách několika jedinců?“ Nebo je to vývoj nastartovaný do slepé uličky, jeden z nevydařených pokusů „vesmíru“, (Boha)?

A právě tyto konzervativci obhajující na věčné časy podobu egoistického, agresivního, na konzum a majetek omezeného predátora, reprezentují tuto cestu do slepé uličky vývoje a z této vesmírné nicoty vysílají své zoufalé vzkazy.

K autu stejně jako k jinému majetku, mohou mít různý postoj. Potřebuji se v prostoru přesouvat, k tomu však nepotřebuji auto vlastnit. Někdo však potřebuje auto především vlastnit, protože se tím definuje. Má takovou hodnotu, jakou hodnotu má jeho auto. Čím je člověk niterně chudší, čím méně žije duchovně, tím více potřebuje vlastnit. Zde je jasná souvislost, kterou Erich Fromm pregnantně pojmenovává v knize *Mít či být* (Fromm, 1992).

Ať se „světloňosi“ pohybují evolučně dopředu po jakékoliv dráze, k této křižovatce s vlastnictvím majetku se vždy zákonitě dostanou. V této otázce byl Ježíš stejně nekompromisní jako Marx a liší se pouze formou vyjádření myšlenky, což je dáno kulturním kontextem. Ježíš říká: „Nikdo nemůže sloužit dvěma pánům. Neboť jednoho bude nenávidět a druhého milovat, k jednomu se přidá a druhým přitom pohrdne. Nemůžete sloužit Bohu i majetku.“ (Matouš 6.24). Na jiném místě říká: "Chceš-li být dokonalý, jdi, prodej svůj majetek a rozdej chudým, a budeš mít poklad v nebi. Pak přijď a následuj mě!" (Matouš 19,16-22). Nadčasově, modelově a tím i aktuálně k současné situaci lidstva, se Ježíš vymezoval více než Marx. **Osobním jednáním byl Ježíš revolučnější a levicovější než Marx. Vyhnáním penězoměnců z chrámu vyčistil prostor k duchovní evoluci ne pouze v dané chvíli a v dané situaci, ale symbolicky ukázal, jaký úkol stojí před lidstvem a jak ho řešit.**

Křižovatka mezi idolatrií a majetkem na jedné straně a duchovní podstatou člověka na straně druhé, je zobrazena již ve Starém zákoně čtrnáct století před působením Ježíše. Zlaté tele proti poselství, které přinesl Mojžíš z hory Sinaj. Tragédií a příčinou krize západní civilizace vedoucí lidstvo do záhuby, je naprostá adorace majetku, zisku a jakýchkoliv prostředků k jeho získání a nadřazení nad všechny ostatní hodnoty, zvláště duchovní. **Dominance majetku v žebříčku hodnot a devalorizace duchovních hodnot určuje chování člověka a charakter společnosti.** Je-li majetek tou největší hodnotou, potom je zcela vedlejší, jak jsem ho získal. „Peníze nesmrdí“, „Špinavé peníze neexistují“, „O peníze jde až v první řadě“. Proto se korupce stává jedním z hlavních mechanismů ekonomického, politického a společenského života, a proto se dají lidé koupit. Bez znalosti těchto souvislostí nejde dnes chápat společenské procesy, chování lidí a společnost jako celek.

Posloucháme-li ve veřejném a mediálním prostoru novináře, politiky a další specifické skupiny lidí, zaujme nás rozpor mezi intelektuální úrovní toho, co říkají, a jejich pravděpodobnou inteligencí. Těžko předpokládat, že jejich IQ je nižší než 100, ale to, co říkají má intelektuální úroveň, odpovídající nižší inteligenci. Jak vysvětlit tento rozpor? S vysokou pravděpodobností jsou ochotni ze sebe dělat idioty, protože jsou koupeni. Celý proces kupování lidí a jejich převedení na intelektuální prostitutky v oblasti německých novinářů publikoval na základě vlastních zkušeností U. Ulfkotte (2018), který se sám do tohoto systému propadl. Ovšem jsou výjimky, kde inteligence a chování jsou zřejmě v souladu (J. Hrušínský, P. Novotný, Z. Hřib).

Hodnoty, normy chování a mechanismy získávání majetku nástroji organizovaného zločinu a mafie se globalizují.

Majetek a moc fungují jako indikátory duchovní úrovně člověka. Podobně jako lakmusový papírek indikuje pH látky, tak moc a majetek indikuje, vyjevuje duchovní úroveň člověka. To známe i z nedávné české historie, kdy jsme mohli poslouchat a číst morální traktáty člověka, který se prohlašoval za morální a duchovní autoritu, dokonce byl prohlašován za největšího českého filozofa 20. století, a pro mnohé se stal morální ikonou, aby po nabytí moci a majetku svým chováním předchozí morální poselství popřel a vyprázdnil. Hermetizmus říká, že slovo tvoří to, co tvrdí. Pokud však slovo není naplněno činem, zůstane jenom zvukem.

Režisér Karel Weinlich v Českém rozhlasu vyprávěl o svém životě a také o epizodě, kdy byl při pracovní návštěvě Německa pozván producentem na soukromou večeři do jeho vily. Po večeři v krásné vile s krásnou zahradou a s krásnou manželkou Karel Weinlich poukázal na tyto hodnoty a poznamenal k hostiteli: „To jste jistě šťastný“. Hostitel mu ukázal nedalekou vilu a sdělil, že její majitel vlastní jachtu a on ne: „Jak mohu být tedy šťastný?“.

Po biologické a sociální evoluci se evoluce posouvá do duchovní oblasti, což vyžaduje kvalitativní skok, kterému jsou současně kladeny překážky a zkoušky. Schopnosti majetku patří k silám, které odvádějí člověka od rozvoje jeho podstaty a evolučního směřování. Tyto síly můžeme v symbolické rovině vnímat u Ježíše na poušti, kdy mu je nabídnuto: „Všechnu tuto moc a jejich slávu dám tobě, protože mně je odevzdána a dávám ji, komu chci. Jestliže se přede mnou skloníš, všechno to bude tvoje!“ (Lukáš 4,1-13) a podobné nabídky dostává Faust od Mefistofela (Goethe, 1965). Nikdy v lidské civilizaci tolik lidí nezaměnilo svou duši za moc a majetek, a z toho vyplývající patologie, jako v současné západní civilizaci.

Dlouhodobé fungování těchto principů vedlo ke koncentraci majetku v rukách několika rodin a z většiny lidské populace na planetě učinilo neuvědomělé skryté otroky. Pro udržení daného stavu tito patologičtí držitelé planetárního majetku udělají cokoli, i za cenu zničení lidské civilizace, jak je i aktuálně patrné z hnutí „black lives matter“.

Jejich pravá tvář se občas ukáže, jako v poslední době v prohlášení předsedkyně Evropské centrální banky Christie Lagardeové,² že lidé se dožívají příliš vysokého věku a tím ohrožují globální ekonomiku a je s tím třeba něco udělat. (Lagardeová, 2020). Přichází po konečném řešení židovské otázky také konečné řešení starých lidí? Již od dob Chammurapiho zákoníku se kvalita společnosti poznává podle toho, jak jsou v ní chráněni slabí, děti a jaké místo mají ve společnosti staří lidé.

² V kontextu s tímto názorem, není bez zajímavosti, že v době od roku 2011 do roku 2019, kdy byla generální ředitelkou Mezinárodního měnového fondu neplatila daně.

Neřešitelný rozpor, komunismus a cesta k němu

Komunismus a jemu předcházející etapy představují základní rozpor a svým způsobem kvadraturu kruhu či kóan. Jednak tyto etapy nelze ztotožňovat s vizí komunistické společnosti, ale především kvadraturu kruhu vidím ve vztahu prostředku a cíle. Nástroje, prostředky, které mají vést k realizaci cíle, tento cíl modifikují a harmonizují s těmito nástroji, což může vést k destrukci vlastního původního cíle.

Na druhou stranu bez použití silových prostředků není šance prorazit mocenské jištění planetárního rozložení majetku a zdrojů světové plutokracie, která nepřipustí postupnou změnu společnosti směrem od kapitalismu k socialismu a komunismu a pokud by nestačily nástroje, kterými disponuje (médiá, zpravodajské služby, korupce politiků ...) bez váhání použije silové prostředky. Takže třídní boj reflektovaný a ohlášený Karlem Marxem probíhá, avšak zatímco politické síly usilující o překonání kapitalismu třídní boj přiznávají, druhá strana svou účast na třídním boji popírá, vede ho skrytě, hybridně a kritikou třídního boje proti kapitalistům své politické soupeře propagandisticky deklasuje.

Příkladem může být Pražské jaro, které mohlo být výrazným posunem na cestě od kapitalismu k socialismu a komunismu a bylo proto hrozbou jak pro kapitalismus, tak pro byrokratický „socialismus“ sovětského typu. Obě tehdejší supervelmoci měly tedy společný zájem udusit Pražské jaro, a proto se sovětská invaze uskutečnila po předchozí konzultaci sovětského velvyslance Anatolije F. Dobrynina s americkým prezidentem Lyndonem B. Johnsonem.

I pokud by ti, kteří se angažovali v jeho potlačení, mysleli záchranu socialismu upřímně, vojenskou invazí a společenskými a politickými procesy, tvořícími normalizaci, destruovali cíl, společnost socialistického a perspektivně komunistického typu. Srpnová invaze a normalizační procesy jsou příčinou, proč se lidé tak lehce nechali zmanipulovat a svým přesvědčivým působením pomohli dát převratu STB „designé“ sametové revoluce.

J. V. Stalin a jeho soudruzi prováděli represe pod ideologickým krytím zostřeného třídního boje, přičemž rozlišovali vnějšího a vnitřního nepřítele. Tato ideologie, tedy teorie a z ní vyplývající praxe, byly celosvětově masivně odsouzeny. Ovšem zpětný pohled jakoby z budoucnosti do dob Stalina přináší nové poznatky, které nebyly možné v jeho době (Stewart Steven, 1991). Ilustrujme tyto poznatky slavným aforismem Woody Allena: „To, že jsi paranoidní, neznamená, že po Tobě nejdou“. Převedeno na Sovětský svaz, to, že byl J. V. Stalin paranoidní, neznamená, že neexistoval vnitřní nepřítel a třídní boj. Důkazem je nakonec rozbití Sovětského svazu zevnitř, tedy nikoliv válkou, které se všichni tak báli a kvůli níž tak

katastrofálně jaderně zbrojili. Poslední nositelé komunistické moci v Sovětském svazu Michal S. Gorbačov a Vladimír Jelcin se stali miláčky západní mocenské a finanční elity.

Nabízí se otázka, existuje souvislost mezi tím, co proběhlo v Sovětském svazu před třiceti lety a současným rozkládáním USA? Existuje souvislost mezi těmito dvěma rozkladnými procesy dvou supervelmocí? Mají tyto procesy společného jmenovatele, třeba v globalizaci? Jsou v pozadí stejné síly?

Komunikace - problém civilizace po odchodu z přirozeného světa. Ekologie přirozeného světa a světa druhé signální soustavy a kyberprostoru spolu souvisí.

Problémem současné civilizace je komunikace a svévolné používání pojmů. K osvětlení tohoto problému je účelné využít dva pojmy: denotace a konotace. Denotace je objektivní, strohé, co nejpřesnější vystižení podstaty jevu, vycházející ze skutečnosti. Konotace vychází z vymezení pojmu na základě denotace, avšak komunikujícím subjektem je obohacena na základě individuální historie, emocionálního zabarvení k danému pojmu, resp. ke skutečnosti, který pojem vyjadřuje a vzdělanostní úrovně. Velikost rozdílu mezi denotací a konotací pojmu se u každého pojmu a člověka liší. Tento rozdíl má svá pozitiva a negativa. Konotací se obohacuje vytvářený obraz a odraz skutečnosti, náš vnitřní svět. Nejlépe se to promítá do poezie, která pokud by byla postavená pouze na denotaci, tak by byla velmi chudá. Na druhou stranu čím více se konotace pojmu odlišuje od jeho denotace, tím více klesá pravděpodobnost dorozumění. Lidově se tato situace vyjadřuje: „Já o voze, ty o koze.“ Současnou komunikaci ve společnosti a v médiích charakterizuje ubývající schopnost druhému naslouchat a snažit se ho pochopit a nejednotnost chápání pojmů.

Ve vývoji lidské civilizace můžeme také pozorovat postupné opouštění přírody, odcizování přírodě a přirozenému světu první signální soustavy a přechod do světa pojmů druhé signální soustavy. Mezníky na této cestě byly jazyk, gramotnost ve spojení s knihtiskem, film, rozhlas, televize, počítač, a internet. Řada jevů a procesů, které původně byly spojeny s člověkem v časoprostoru přirozeného světa, se modifikovaly a přenesly do světa pojmů druhé signální soustavy. Život člověka se proto do značné míry odehrává mimo přirozený svět a přemísťuje se do světa pojmů a druhé signální soustavy a aktuálně přenáší z přirozeného do virtuálního světa další a další jevy a procesy. Vyvrcholením těchto procesů je umělá inteligence a kyborg. **Stále se snižuje podíl informací, jichž je jedinec tvůrcem prostřednictvím vlastních smyslů a vlastních myšlenkových operací (další typ odcizování).** Prostřednictvím technologií se na člověka valí mnoha kanály zprávy, které jsou vydávány za informace, ale v drtivé většině se jedná o dezinformace či „informační balast“

zahlcující mysl člověka. Ve značném rozsahu jsou zdrojem takovýchto „informací“ subjekty a organizace, které chtějí dezinformace vyhladit. Pod závojem mediální výchovy a výchovy ke kritickému myšlení, prováděné zvláště specializovanými neziskovými organizacemi, často financovanými G. Sorosem, jsou nové generace stále méně schopné si tyto toky zpráv vyhodnotit a stávají se jejich produktem.

Nástroje ovládání lidí se mění. Násilí, zbraně, vězení, represivní složky státu, tedy fenomény přirozeného světa, jsou nahrazovány nástroji světa druhé signální soustavy, médií, která působí na mysl člověka a jejichž prostřednictvím je ovládán, aniž by si to uvědomoval. „Dokonalým otrokem je ten, kdo si myslí, že je svobodný a je ochoten za společnost, která mu tuto svobodu dává, položit život“ (Sak, 2007, s. 61). Po vytvoření kyberprostoru novými informačními a komunikačními technologiemi se tento proces posunul ještě dále vytvořením virtuální reality. Proto USA ve svém programu Amerika pro 21. století jako jeden z pěti cílů uvádí ovládnutí kyberprostoru. Proto probíhá s použitím nástrojů jako hoax, dezinformace, fake news, seznamů „špatných webů“ a „špatných autorů“ tak úporný boj o zničení alternativních médií, které oslabují formování mysli občana nástroji vládnoucí elity.

Přesun z přirozeného světa do kyberprostoru můžeme ilustrovat na lidské agresivitě, která již více probíhá na sociálních sítích než v hospodských rvačkách. Na sociálních sítích více než o věcnou diskusi nad tématem, jde o výbuchy negativních emocí, především agresivity. Zvláště skupiny lidí, jejichž profese vyžaduje více emoce než rozum a nevyžaduje vzdělanost, jako jsou herci a zpěváci, kteří současně projevují vysoké sebevědomí podle zákonitosti, v níž člověk s vysokou inteligencí o své inteligenci pochybuje, zatímco hlupák nepochybuje nikdy, se projevují na hranici normality a deviace.

I když valná část válek, dřívější terminologií psychologických a informačních, se již odehrává v tomto prostoru (mediálním, kyberprostoru), nositeli tradiční agresivity stále jsou především mocenské elity s využíváním či zneužíváním státu. Rvačky mezi jedinci či půtky mezi kmeny jsou nahrazeny vojenskými agresemi s tisíci a miliony mrtvých. V pozadí tradičních válek v přirozeném časoprostoru je zbrojní průmysl, který se tak může dožadovat svých 2 %. Bez něj by se mohly konflikty a agrese vybíjet verbálně a virtuálně.

K pojmům, které jsou ve veřejnosti chápány a využívány značně různorodě, patří právě totalita a komunizmus. Právě zde se komunikující společnost přesunula od denotace pojmů ke konotaci, kdy si téměř každý pod těmito pojmy představí cokoliv. Každý si myslí, že ví, co je totalita a co je komunizmus, aniž by respektoval, že v intelektuální historii lidstva byly tyto pojmy vymezeny a kodifikovány a není možné historii pojmu a výsledek této historie ignorovat.

Současná komunikace ve společnosti připomíná biblické zmatení jazyků. Ve veřejném a mediálním prostoru jsou používány pojmy v souvislostech, které jsou v rozporu s obsahem – denotací těchto pojmů, často jsou s nimi přímo v protikladu. Jedním z účelů takového používání pojmů je dehonestace, a to hned dvojího druhu, jednak té entity, vůči níž pojem-označení směřuje, jednak vůči entitě, skutečnosti, která je reálným východiskem pro vznik pojmu a jeho objektivní denotaci. K nejfrekventovanějším pojmům zmatené sociální komunikace patří komunismus, neomarxismus, soudruh, bolševik. Tyto pojmy jsou používány jako nadávka namísto argumentů a analýzy. Označím-li někoho soudruhem, neomarxistou či bolševikem, není již třeba se zabývat analýzou a hodnocením jeho názorů a jednání. Řekne-li Václav Klaus, že předseda Evropské komise J. C. Juncker je neomarxista a chce v Evropské unii vybudovat socializmus, je evidentní, že toto tvrzení není výsledkem analýzy, ale jen dehonestací, která neobstojí ve světle faktů. Z dosavadní kariéry J. C. Junckera, který byl guvernérem Světové banky a jako premiér udělal z Lucemburska daňový ráj pro nadnárodní korporace, vyplývá, že je spíše exponentem korporátního fašismu, ale rozhodně ne socialistou či marxistou jakéhokoliv zaměření.

Levice, pravice, marxismus, neomarxismus – vymezení je nahrazováno vytunelováním

V současném světě dělení na levici a pravici, způsobem jakým se to provádí, postrádá smysl. Původní dělení vycházelo z rozporu mezi prací a kapitálem, přičemž levice stála za lidmi práce a pravice vyjadřovala zájmy kapitálu. Marxismus reflektoval rozpor mezi prací a kapitálem specifickým způsobem a specifickým způsobem hledal řešení, což vyjadřuje známá Marxova 11. these o Feuerbachovi „Filozofové svět jen různě vykládali, jde však o to jej změnit“.³

Devatenácté a dvacáté století jsou stoletími reflexe a střetů vyplývajících z dichotomie kategorií práce a kapitálu. Dvacáté prvé století s umělou inteligencí, automatizací, robotizací a digitalizací posouvá lidskou civilizaci úplně někam jinam a jedním z atributů této epochální změny je zásadní proměna mocenského poměru mezi prací a kapitálem, kdy práce, a tudíž i lidé práce ztrácejí sílu ve vztahu ke kapitálu, protože ten bude stále méně potřebovat lidskou práci, a tak na trhu práce a odvozeně ve společnosti budou lidé práce stále více a více oslabovat. Tak jako planetárně probíhal proces koncentrace kapitálu do rukou několika rodin, bude při pokračujícím vývoji, vycházejícím z extrapolace současnosti, následovat obdobný

³ Marx, K. *These o Feuerbachovi*.

proces koncentrace moci do rukou několika lidí. Mezi kapitálem a mocí je stejný vztah převoditelnosti jako mezi hmotou a energií.

Jestliže je za levicovost považována adorace homosexuality a dalších desítek sexuálních identit, tak je to k levicovosti relevantní asi jako tvrzení, že ti, kdo si myslí, že jsou Napoleon nebo Kleopatra, jsou levicoví, zatímco ti, kdo si to nemyslí, jsou pravicoví. Relevantní je zde dělení na lidi s psychiatrickou diagnózou a bez ní.

Frekventovaným pojmem se v posledních letech stalo slovo neomarxismus se stále měněným obsahem, takže si každý vkládá do pojmu vlastní význam. Utvářením slov se zabývá slovo tvorba, která označuje původní výchozí slovo (marxismus) jako základové a výsledné slovo (neomarxismus) jako slovo odvozené. Předpona „neo“ nebo „novo“ posouvá základní slovo v čase a reflektuje procesy a děje, které se od vzniku základního slova udály či provádí jakousi aktualizaci. Např. novoromantismus, novogotika, atd. Tato aktualizace však nemění podstatu základního slova, protože pokud by k tomu docházelo, ztratila by se vazba mezi původním jevem, který byl zdrojem pro základní slovo. Potom by bylo na místě opustit základní slovo a vytvořit slovo zcela nové. Tyto zásady byly respektovány v primárně vytvořeném slově neomarxismus. K podstatě teorie marxizmu byla implikována novější teorie, dokonce teorie z jiné oblasti, z psychoanalýzy Sigmunda Freuda. Nově rozvíjená teorie nevycházela z celé teorie marxizmu rovnoměrně, ale především z té části, která byla tematicky s psychoanalýzou nejvíce kompatibilní, a to byly myšlenky „mladého“ Marxe, filozofie a sociologie člověka, která je obsažena v díle „Ekonomicko filozofické rukopisy. Tento průnik mladého Marxe a psychoanalýzy do neomarxizmu je např. patrný v knize Ericha Fromma „Obraz člověka u Marxe“.

V pokračujícím dvacátém století, v němž marxismus patřil k nejfrekventovanějším teoriím společnosti, z čehož zákonitě vyplývalo nejen jeho využívání, ale i zneužívání, kritika, nekritická adorace, zkratkovitá vulgarizace, ale i navazování na teorii nebo jednotlivé myšlenky. Pokud je učení či teorie živá, zákonitě s vývojem sociální a jeho reflexe musí docházet k tvůrčí a kritické reakci na dané učení, k čemuž v dvacátém století také docházelo. Také tyto reflexe a reakce na marxistickou teorii a novou sociální realitu jsou někdy nazývány neomarxizmem. Např. Miloslav Petrušek ve Velkém sociologickém slovníku řadí mezi neomarxisty filozofa G.Lukáče. Avšak těmto filozofům řazeným pod neomarxismus je společné, že vycházejí z podstaty marxistické teorie, reagují na ni, rozvíjejí ji na základě podnětů z vývoje společnosti a zkušeností z průniku marxismu a společenské reality.

Současná inflace používání a zneužívání pojmu neomarxismus je s uvedenými principy v rozporu a pojem neomarxismus je používán kritiky až s pokleslou vulgární agresivitou,

příčemž tako agresivní kritika je vedena vůči obsahu, který si kritik do pojmu sám vloží. Zdůvodňování pro používání pojmu neomarxismus odvozeně z Karla Marxe můžeme číst u alternativců také například z toho, že K.Marx kritizoval postavení ženy ve společnosti a v rodině, stejně jako současní tzv. „neomarxisté“, kteří jsou patologickými feministy. Ovšem situace ženy, jak v rodině, tak ve společnosti, v polovině devatenáctého století byla radikálně, kvalitativně jiná a každý kdo byl humanista či měl srdce, musel změnu postavení ženy požadovat. Konec konců můžeme s pohledem K.Marxe na ženu srovnat pohled T.G.Masaryka. Bylo i zásluhou T.G.Masaryka, že bezprostředně po vzniku Československa se situace žen v mnoha směrech zlepšila a zlepšovala se po celé dvacáté století. T.G. Masaryk kritice Marxova díla věnoval „Sociální otázku“ a v žádném případě nebyl ani marxistou ani neomarxistou jakéhokoliv zaměření.

Nekorektní používání pojmů neomarxismus, soudruh, bolševik můžeme sledovat i u „praporečnicků“ alternativy, která je kritická vůči Evropské unii, Novému světovému řádu, globalizaci a neoliberalizmu. Způsob, jakým jsou tyto pojmy zneužívány, rozkládají a vedou k erozi levicových teoretických modelů. Ve zmatené pojmové třišťi lidé ztrácejí orientaci a snáze se stávají obětí propagandy médií. Lze to srovnat se situací v bitvě, kdy jsou strhávány a ničeny prapory, pod kterými se mají vojenské oddíly shromažďovat a útočit. Prapory v bitvě v přirozeném světě nahrazují ve světě druhé signální soustavy (mediálním a kyberprostoru) ideje, hodnoty a pojmy a jejich eroze znamená zničení konkurenční ideologie, světového názoru a nemožnost shromáždit se pod „praporem“ určité ideje, protože pojem vyjadřující ideju má desítky různých vysvětlení. Ovšem nejedná se o něco nového, o zmatení jazyků v Babylonu. Jako o „zbrani“ mluví již Bible.

Nelze ani vyloučit, že se jedná o projekt zpravodajských her a „alternativci“ jsou koupeni a infiltrováni do opozice za účelem destrukce levicových teorií, podobně jako byl infiltrován důstojník STB Ludvík Zifčák do studentského hnutí při přípravě listopadového převratu STB.

Proč komunismus vylučuje totalitu

V případě komunizmu je pro jeho vymezení nejvyšší autoritou Karel Marx, autor Komunistického manifestu a vize komunizmu jako završující fáze po vybudování socializmu.

Principem komunizmu je vyvozování lidsky individuálních a společenských procesů ze subjektivity člověka, z jeho podstaty. To je zásadní změna oproti kapitalizmu, v němž ekonomické a společenské vztahy odcizují člověka jeho podstatě a tím je determinováno jeho jednání, které nevede k jeho seberealizaci a rozvoji, ale slouží kapitálu.

Vnější nátlak a zneužívání v Hegelově obecném pojetí „pán a rab“, které se v odlišných podmínkách různých společností modifikuje, nátlak a manipulace institucí a organizací je v komunizmu eliminován. Stát jako „organizované násilí“ je rozpuštěn, cenzura je z principu vyloučena, politické strany neexistují, tudíž neexistuje ani mocenská elita. V komunizmu neexistují subjekty, které by mohly uskutečňovat totalitní ovládnutí lidí a společnosti.

Karel Marx, moderní židovský prorok, nepřinesl své teorie a vize z hory Sinaj od Jahveho, ale jsou výsledkem uvažování řetězce myslitelů o společnosti a člověku od Ježíše až po osvícence, utopisty a německé klasické filozofy, jichž byl Karel Marx jako poslední článek vyústěním. S idejemi komunizmu a se samotným pojmem komunismus mladého Karla Marxe seznámili židovští intelektuálové v redakci Rheinische Zeitung a pojetí třídní společnosti převzal od soukromého učence hraběte Saint Simona. Inspirací k celkovému metodologickému přístupu k chápání společnosti mu byl G.W. F. Hegel. Na těchto zdrojích vidíme evropské základy marxizmu (německá filozofie, francouzští utopičtí socialisté a Židé).

Marx vnímal vývoj společnosti jako nutný zákonitý přírodně historický proces, v němž se postupně střídají stále vyspělejší formy společnosti, které nazývá společensko ekonomickými formacemi. Každá společensko ekonomická formace je definována jedinečnými, specifickými společenskými vztahy a výrobními silami. Budoucí společensko ekonomická formace je v zárodečné podobě obsažena již ve stávající společnosti a teprve po tom, co stávající společensko ekonomická formace se zcela realizuje a vyčerpá svůj potenciál, vstupuje na historickou scénu nový typ společnosti.

V současném českém společenském diskurzu má Izrael extrémně vysoké pozitivní konotace, zatímco komunismus konotace extrémně nízké. Konformnímu myšlení, které je v české společnosti většinové, se proto přičí tyto dva pojmy propojit. Zeptám-li se na přednášce, kde se nejdůsledněji uplatnily principy komunizmu, tak slyším v odpovědích Čína, Kuba, Sovětský svaz, ale ne Izrael. Přitom nikde na zeměkouli nebyly komunistické principy uplatněny důsledněji než v izraelských kibucech. O blízkosti idejí komunizmu Židům nevyovídá pouze prorok komunizmu Karel Marx, jehož dědeček byl rabínem v Postoloprtech, ale také skutečnost, že mezi předními revolucionáři, kteří tvořili v Rusku říjnovou revoluci 1918 převažovali ruští židé, což ostatně propagandisticky zneužil i Adolf Hitler ve známém logu „židobolševizmus“.

Všeobecně je negativně chápána Marxova teze, že v komunizmu nebude soukromý majetek. Něco nebo dokonce vše, mi bude vzato. Marx tuto tezi však myslel pozitivně, jako osvobození. Jeden z atributů, vlastností majetku, je jeho schopnost působit dovnitř člověka, na jeho psychiku a obecně ho odcizovat, odcizovat v řadě směrů. Jak říká Ježíš Bohu, jak říká

Marx své podstatě, druhým lidem, ale také přírodě. Co je současná ekologická krize jiného než objektivizovaný důsledek odcizení člověka přírodě skrze majetek a zisk. Tyto atributy majetku jsou člověku skryty a ten vidí pouze prvoplánově co majetek dává. Marx svou tezí o odstranění majetku usiluje o popření těchto atributů, které jsou bariérou mezi člověkem a Bohem, jeho bytostnou podstatou, ostatními lidmi a přírodou a osvobození člověka od jeho odcizení.

Realita totalitarizmu a jeho teoretická reflexe se objevují v západním světě po 1. světové válce. Teoretická reflexe totalitarizmu má reálné konsekvence v označování určitých států jako totalitních. Jednotné paradigma ve vztahu k totalitarizmu a totalitnímu státu neexistuje. Jednotliví autoři se při charakteristice totalitarizmu liší a diskuse o totalitarizmu pokračují až do současnosti. K nejznámějším autorům patří K. Popper, H. Arendtová, Z. Brzezinski, E. Fromm. Avšak texty k totalitarizmu povětšinou působí schematicky, zjednodušeně a ideologicky podbarvené. Utváření typu společnosti charakterizovaného jako totalitarismus vnímám jako deduktivní proces přenosu určitého spekulativně utvořeného konstruktů do společenské reality. Za vhodnější považuji induktivní proces, kdy na základě zobecnění konkrétních sociálních jevů a společenských procesů synteticky dochází k vytvoření typu totalitní společnosti.

Pokusme se při vědomí značné autorské rozříštěnosti o **charakteristiku totalitarizmu – totalitního státu.**

Moc je uplatňována z jednoho centra, případně je jiným subjektům podmíněně a dočasně z tohoto centra delegována. Rozhodování, iniciativa a aktivity jsou jednosměrné, od centra k občanovi, opačný pohyb od občana k vyšším sociálním entitám je vyloučen. Tím je umrtvováno živé sociální a nahrazováno formálním institucionalizovaným mrtvým sociálním.

V oblasti vědomí centrální moc disponuje ideologií, kterou násilně implementuje do populace politickými prostředky, které jsou v rozporu s pravidly duchovního a intelektuálního života člověka. Konkurenční ideologie jsou potlačovány, často nejtvrději ty ideologie, které jsou oficiální doktríně nejbližší nebo dokonce se od ní odpojily (viz třicetiletá válka, v níž zahynula třetina evropské populace kvůli tomu, zjednodušeně řečeno, zda se má věřící při mši napít vína či nikoliv).

V určité fázi je populace nebo její podstatná část natolik indoktrinována, že není schopna samostatného kritického myšlení a informace, názory, postoje, hodnoty, ideje, které jsou v rozporu s doktrínou odmítá, a dokonce je odmítá poslouchat či číst.

Zcela je potlačena svoboda projevu, občan může vyjadřovat pouze názory a postoje v rámci vládnoucí ideologické doktríny. Při nerespektování tohoto politického požadavku dochází v různé míře k represím.

Dochází k monopolizaci médií a ke snaze média, která nejsou ovládána centrální mocí přímo, ovládat nepřímo, a to různými způsoby. Minimalizováním jejich vlivu na populaci (cenzura, ekonomicky, zastrahováním, vydíráním, ostrakizováním jejich čtenářů a posluchačů). Monopol na média a likvidační aktivity vůči médiím, která by umožnila publikaci oponentních názorů.

Permanentní sledování občana, včetně soukromí, všemi aktuálně dostupnými prostředky (kamery, odposlechy, kontrola mobilu a počítače).

Posilování role policie, zpravodajských služeb a při proklamování právního státu svévolné fungování státních zastupitelství a justice, které fungují ne ve prospěch práva, ale jako nástroj moci.

Omezení pohybu občanů, někdy pouze mimo území státu, někdy i v rámci státu.

Alternativně je uváděna i centrálně řízená ekonomika.

Totalitu je tendence vnímat jako dichotomickou alternativu k demokracii, buď je totalita a není demokracie, nebo je demokracie a není totalita. Domnívám se, že tento model vzdaluje společenskou reflexi skutečnosti, ubírá jí na pravdivosti. Za relevantnější považuji kontinuální model, kdy na jednom konci škály je ideální teoretický model (typ) totality a na druhém konci škály je ideální teoretický model (typ) demokracie a reálná konkrétní společnost se jednotlivými sociálními jevy a skupinami zařazuje a posouvá na této škále. Např. norské označení dětí jako vlastnictví státu a systém odebírání dětí Barnevernetem posouvá norskou společnost od demokracie. Vymývání mozků při výcviku námořní pěchoty USA utváří v americké společnosti segment mimo demokracii. Brutální policejní zásah ve Španělsku vůči klidné demonstraci na podporu výsledku nejdemokratičtějšího institutu demokracie – referenda, jehož výsledkem bylo 800 zraněných a dodatečné uvěznění politiků za to, že usilovali o realizaci demokraticky vyjádřené vůle lidu, vzdaluje Španělsko od demokracie.

U Československé společnosti před listopadem 1989, která je označovaná za totalitní, naopak chybí podstatný totalitní prvek, a to je indoktrinace ideologií do té míry, že občané nejsou schopni samostatného kritického myšlení. Současné generace, které žily podstatnou část života před listopadem 1989 jsou schopné kritické analýzy společnosti, sociálních jevů a společenských procesů v daleko větší míře, než generace, jejichž vzdělávání a socializace

proběhly již v demokratické společnosti. Naopak žádná hloupost produkovaná současnými médii není tak velká, aby ji výrazná část těchto generací nevzala za svou.

V současné české, ale obecně západní společnosti, dochází na škále demokracie – totalita k posunu ve směru k totalitě celou řadou projevů k potlačení svobody slova a cenzury. Pasivní (právo poslouchat a číst jakýkoliv text) i aktivní (právo vyjadřovat jakékoliv myšlenky) svoboda slova je jeden z hlavních klíčů určování totality a demokracie.

A ještě hádanka, kdo si myslíte, že je autorem tohoto citátu, v němž je vyjádřena vize požadované budoucí společnosti? „Ve stejné době stoupnou možnosti sociální a politické kontroly nad jednotlivcem. Brzy bude možné provádět téměř nepřetržitou kontrolu každého člověka a nepřetržitě aktualizovat počítačové soubory, které kromě obvyklé informace, obsahují nejdůvěrnější podrobnosti o stavu zdraví a o jednání kohokoliv.“ (Brzezinski, 1970)

Po snaze o rozředění historicky bílé křesťanské populace evropských národů a jejich kultur populací z Afriky a z dalších mimoevropských regionů, po zmatení jazyků a destrukci pojmů vyjadřujících konkurenční světonázor, po rozbití tradiční rodiny a nahrazení muže a ženy podivnými zombie desítek sexuálních identit, nastupuje další etapa, kterou je vytváření chaosu prostřednictvím dezorientovaných a zmanipulovaných davů pod nejabsurdnějšími záminkami a podněty (black lives matter).

Na závěr chci upozornit, že v tomto článku nehledám odpověď na tři otázky:

1. zda je vize komunizmu pro lidskou společnost vhodným společenským uspořádáním,
2. zda lze vizi komunizmu uskutečnit,
3. jaký byl v Československu společenský systém před listopadem 1989.

Literatura

Arendtová, H. Původ totalitarismu I-III. Praha: Oikymenh. 1996.

Brzezinski, Z. Between two Ages. America's Role in the Technetronic Era. New York: The Viking Press. 1970.

Flegr, J. Zamrzlá evoluce. Praha: Academia, 2016.

Fromm, E. Mít či být. Praha: Naše vojsko, 1992.

Fromm, E. Cesty z nemocné společnosti. Praha: Eart SAve, 2009.

Fromm, E. Obraz člověka u Marxe. Brno: L.Marek,2004.

Fromm, E. Strach ze svobody. Praha: Portál, 2014.

Goethe, J. W. Faust. Praha: SNKLU, 1965.

Marx, K. Ekonomicko filosofické rukopisy. Praha: SNPL, 1961.

Popper, K.R Otevřená společnost a její nepřátelé I. *Praha: Oikymenh. 1993.*

Popper, K.R Otevřená společnost a její nepřátelé II. *Praha: Oikymenh. 1994.*

Ragaz, L. Od Krista k Marxovi, od Marxe ke Kristu. Praha: Leichter, 1935.

Sak, P. Člověk a vzdělání v informační společnosti. Praha: Portál, 2007.

Sak, P. Úvod do teorie bezpečnosti. Praha: Petrklíč, 2018.

Sak, P. Dva scénáře mediální civilizace, dvě vize digitalizovaného světa. *Revue Prostor. 2008.*

Sak, P. Generace, mládež a její výzkum. *Mládež a společnost*, 2016, č.2. Přístupné z: http://www.insoma.cz/Studie%20generace_mladez_a_její_vyzkum.pdf

Stewart, S. Výbušnina. Operace CIA Splinter Factor. Praha: SAKKO, 1991.

Ulfkotte, U. Koupení novináři. Praha: Naše vojsko, 2018.

Internet

Dolejš, J. Od nehumánního komunismu a bestiálních projevů stalinismu se distancujeme. *Parlamentní listy*. Přístupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/rozhovory/Jiri-Dolejs-pro-PL-Od-nehumanniho-komunismu-a-bestialnich-projevu-stalinismu-se-distancujeme-A-Horakova-Neni-to-symbol-antikomunismu-629573>

Lagarde, Christine: „Alte Menschen leben zu lange und es ist ein Risiko für die Weltwirtschaft, etwas muss getan werden“ Přístupné z: <https://snap4face.com/christine-lagarde-alte-menschen-leben-zu-lange-und-es-ist-ein-risiko-fuer-die-weltwirtschaft-etwas-muss-getan-werden/>

Sak, P. 17.11.1989, mýtus a realita. Přístupné z: [https:// www.insoma.cz](https://www.insoma.cz)

Sak, P. Mládež v konfrontaci generací. Přístupné z: <http://www.insoma.cz/mladezvkonfrontaci.pdf>